

KUIDAS KREML PÜÜAB SOTSIAALMEEDIAS ÕIGUSTADA UKRAINA VALLUTAMIST

Andreas Ventsel, Mari-Liis Madisson, Sten Hansson

THE KREMLIN'S JUSTIFICATIONS ON SOCIAL MEDIA ABOUT SEIZING UKRAINE

Abstract. In this article, we combine the concept of strategic narratives, discourse analysis, and semiotic approach to understand the Kremlin's justifications about the illegal seizing of Ukraine. An analysis of the posts made by the Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation on their official English-language Twitter account during the first year of the war helps to explain the complexities of legitimising military aggression on social media (e.g. combining rhetorical references to authority, moral values, and fear) that concurrently serve several strategic purposes.¹

Võttesõnad: Twitter, (de)legitimeerimine, Vene-Ukraina sõda, semiootiline lähene-mine strateegilisele narratiivile

Keywords: Twitter, (de)legitimization, the Russo-Ukrainian War, semiotic approach to strategic narratives

1. Sissejuhatus

2022. aasta veebruaris algas Venemaa Föderatsiooni täiemahuline sõjaline sissetung Ukrainasse, mida enamik ÜRO liikmesriike on tunnistanud ühe riigi agressiooniaktiks teise vastu. Venemaa küll nimetas taolist tegevust „sõjaliseks erioperatsiooniks“ (вн специальная военная операция), kuid oli ilmne, et sellise ühemõtteliselt hukka mõistetud agressiooni alustamine vajab rahvusvahelisele üldsusele selgitamist ja õigustamist.

Üks võimalus niisuguste õigustamisstrateegiate uurimiseks on kasutada rahvusvaheliste suhete ja julgeoleku uuringutest pärit strateegilise narratiivi

---

¹ Autorite soovil kasutatakse artiklis tekstisest viitamist (APA). Uurimistööd on finantseerinud Eesti Teadusagentuur grandi PRG 1716 „Relatsiooniline lähenemine strateegilistele ajaloonarratiividele“ ja koostööprojekti SHVFI23109 „Strateegiline kommunikatsioon Ukraina sõja kontekstis: õppetunnid Eestile“ kaudu.

kontseptsiooni. Selle all peetakse silmas lugusid, mille abil riiklikud või mitte-riiklikud toimijad (nt parteid) soovivad panna vastaspoolt tegutsema endale sobilikus suunas. Seejuures on strateegilistel narratiividel ka legitimeerimise funktsioon: need lood õigustavad konkreetseid poliitilisi meetmeid, identiteete ja arusaamu maailmakorrast (Miskimmon *et al.*, 2017). Mitmed uurijad on osutanud, et strateegilistel narratiividel on Venemaa Föderatsiooni jaoks tähtis roll nii riikliku identiteedi kujundamisel, sisemise ühtsuse edendamisel kui lääneriikide kriitika vaidlustamisel (Hinck *et al.*, 2018; Wagnsson & Lundström, 2022; Fridrichová, 2023). Samas on vähe strateegilistele narratiividele keskenduvaid akadeemilisi töid, mis pööraks tähelepanu konkreetsete diskursiivsete legitimeerimisstrateegiate tuvastamisele ja keelekasutuse analüüsimisele, st tähenduse loomise mikrotasandile ja seda eriti sotsiaalmeedia suhtluse kontekstis.

Artikli teoreetilis-metodoloogiline uuenduslikkus seisneb kahes aspektis. Esiteks ühendame strateegiliste narratiivide lähenemise (Miskimmon & O'Loughlin, 2017; Miskimmon *et al.*, 2017) diskursuseanalüüsis välja arendatud legitimeerimisalase uurimisraamistikuga (van Leeuwen, 2007; Reyes, 2011; Hansson & Page, 2023). See võimaldab meil uurida, kuidas strateegilisi lugusid toestatakse konkreetsete legitimeerimisstrateegiate abil, mis toimivad strateegiliste narratiivide mikrotasandi „ehituskividenä“. Meie juhtumiuuring käsitleb Venemaa välisministeeriumi ametliku Twitteri konto kaudu levitatud Kremli strateegilisi narratiive, millega püüti õigustada Venemaa sõjalist agressiooni Ukraina vastu.

Teiseks võimaldab meie loodud uuenduslik lähenemisviis uurida lühipostituse erinevatel sotsiaalmeediaplatformidel. Siinses artiklis rakendame Madissoni ja Ventseli (2021, 2022) välja töötatud ning Ventseli (2024) edasi arendatud semiootilist lähenemist strateegiliste narratiivide analüüsile, mis tugineb Umberto Eco (Eco, 2005) *mudellugeja* ning *mudelautori* kontseptsioonidele. Meie uurimus keskendub diskursuse tasandilt tuvastatavatele tekstistrateegiatele ning selgitab, kuidas Venemaa Föderatsioon on Twitteris strateegilisi sõnumeid kujundanud. Neid uurides saame paremini hoomata Kremli loodud mudellugejat ehk sihtauditooriumi ja mudelautorit ehk Kremli avalikus diplomaatias presenteeritud enesekuvandit. Artikkel aitab nüansirikalt mõista Venemaa strateegilist kommunikatsiooni, mis on suunatud (inglisekeelsele) rahvusvahelisele auditooriumile, ning avab strateegiliste narratiivide ja õigustamisvõtete sobitamist sotsiaalmeediasse.

2. Strateegilised narratiivid ja sotsiaalmeediasäutsud

Strateegilisi narratiive levitatakse laiemale auditooriumile erinevate meedia-kanalite kaudu. See hõlmab traditsioonilisi kanaleid nagu trükimeedia, televisioon ja raadio, aga samuti digitaalseid platvorme, näiteks sotsiaalmeedia ja veebipõhised uudisteportaalid (Roselle *et al.*, 2014; O'Loughlin *et al.*, 2017). Eriti sotsiaalmeedia tagab nende narratiivide kiire ja globaalse levitamise, võimaldades ühtlasi nii riiklikel kui ka mitteriiklikel toimijatel avaliku arvamusega suhestuda ja selle mõjutamises kaasa rääkida (Miskimmon & O'Loughlin, 2017). Sotsiaalmeedia lubavused nagu jagamine, meeldivaks märkimine, reaktsioonid ja uuesti postitamine soodustavad nende narratiivide kiiret levikut ja emotsionaalset kumuleerumist, võimaldades publikul ise nende strateegiliste lugude kujundamises osaleda ning seostada neid oma arusaamade ja tunnetega (Madisson & Ventsel, 2021).

Twitteris (mille nimi muudeti ametlikult X-iks 23. juulil 2023) on postitustele ehk säutsudele seatud 280-tähemärgiline piirang. Kuid see ei tähenda, et sellel platvormil ei saaks rääkida lugusid: narratiivsus kujuneb postituste voogudest, mis koondavad mitmeid säutse, ning seal esitatavatest korduvatest sündmustest ja tegelastest. Üks lühike säuts ei saa küll edastada keerukat lugu, kuid säutsud võivad olulisel määral panustada strateegiliste eesmärkidega seotud narratiivipädevuse kujundamisse. Strateegiliste säutsude tähendus võimendub, kui need on seotud varasemate ja järgnevate postitustega, tekitades sihtauditooriumis seoseid ja lugusid, mis aitavad konteksti sügavamalt mõista (Moral, 2023a). Varasemad Twitterile keskenduvad strateegiliste narratiivide alased tööd on uurinud Euroopa Liidu keskkonnapoliitikat (Bain & Chaban, 2017), kommunikatsiooni COVID-19 pandeemia kontekstis (Moral, 2023b) ja militaarsfääri sõnumeid tsiviilühiskonnale (Sguazzini & Mazziotti di Celso, 2024).

Venemaa president Vladimir Putin on kutsunud Vene suursaadikuid üles kasutama digitehnoloogiaid kui võimsaid vahendeid välispoliitikas (Adesina, 2017). Et see üleskutse ei ole jäänud tagajärjeta, osutavad mitmed uuritud, mille järgi käsitles ligikaudu 75% Venemaa valitsuse Twitteri-säutsudest 2022. aastal Ukrainat ning sageli levitati seal väärinfot, milles seati kahtluse alla Ukraina suveräänsus ja toodi esile väidetavaid sõjakuritegusid teistes riikides (Thompson & Graham, 2022; vt ka Maschmeyer *et al.*, 2023; Wahlstrom *et al.*, 2022). Mitmetes uurimistöodes (Danziger & Schreiber, 2021; Papageorgiou & Vieira, 2021; Manor & Pamment, 2022; Buziashvili & Le Roux, 2021; Manor, 2021; Crilley *et al.*, 2022) on käsitletud laiemalt Venemaa strateegilisi

narratiive sotsiaalmeedias, pakkudes seega väärtuslikku ülevaadet Venemaa sotsiaalmeediastrateegiatest ja valgustades Putini poliitika rakendamist.

3. Teoreetilis-metodoloogiline raamistik: legitimeerimisstrateegiate ja strateegiliste narratiivide tuvastamine säutsusuhtluses

3.1. Legitimeerimisstrateegiad

Strateegiliste narratiivide abil püüavad poliitilised toimijad kujundada ühist tähendust rahvusvahelise poliitika mineviku, oleviku ja tuleviku kohta, et mõjutada nii kodumaiste kui ka rahvusvaheliste toimijate käitumist endale sobilikus suunas (Miskimmon *et al.*, 2017, lk 6). Strateegilisi narratiive võib kasutada näiteks kellegi hirmutamiseks (Ventsel *et al.*, 2021) või süüdistamiseks (Hansson *et al.*, 2023), kuid nagu sissejuhatuses osutatud, on strateegilistel narratiividel rohkem või vähem eksplitsiitselt ka poliitilise toimija positsiooni legitimeeriv funktsioon.

Legitimeerimist on määratletud vastusena väljendatud või väljendamata küsimusele „miks?“ seoses mõne (potentsiaalselt) probleemse sotsiaalse tegevusega (van Leeuwen, 2007). Kriitilises diskursuseanalüüsis on välja toodud mitmesuguseid legitimeerimisstrateegiaid, näiteks viited kellegi (nt valitseja) või millegi (nt reeglite) autoriteedile, kõnealuse tegevuse eesmärkidele või tagajärgedele või moraalsele väärtustele (van Leeuwen, 2007; Hansson & Page, 2022, 2023). Seejuures saab legitimeerimisstrateegiaid kasutada ka sotsiaalse tegevuse delegitimeerimiseks, see tähendab selleks, et selgitada, miks mõnda tegevust ei peaks sooritama (Ross & Rivers, 2017; Simonsen, 2019). Näiteks Venemaa Ukrainasse sissetungimise kontekstis võib eeldada, et Kreml püüab legitimeerida omaenda ja delegitimeerida Ukraina ning lääneriikide (NATO ja Euroopa Liidu) tegevust. Sellest tulenevalt võiksid Venemaa (de)-legitimeerimisdiskursuste aluseks olevad „miks?“-küsimused olla sõnastatud järgmiselt: „Miks Venemaa peab vallutama Ukraina?“ ja „Miks Ukraina ja tema liitlased ei tohiks Venemaa sissetungile vastu seista?“.

Tabelis on esitatud näited diskursuseanalüüsi erinevatest käsitlustest pärit tüüpilistest legitimeerimisstrateegiatest (van Leeuwen, 2007; Reyes, 2011; Hansson & Page, 2023). Peamiselt sõltuvad legitimeerimised sellest, kellele või millele nad viitavad, et õigustada probleemset sotsiaalset tegevust.

Näiteks isiklikule autoriteedile viitavate legitimeerimiste puhul on vastus küsimusele „miks tegevus X peab toimuma?“ – „sest [autoriteet] ütleb nii“.

Tabel. Legitimeerimisstrateegiad [van Leeuwen, 2007; Reyes, 2011; Hansson & Page, 2023].

Kellele/millele appelleeritakse	Legitimeerimise üldine struktuur [st vastus küsimusele, miks teatud tegevust tuleb teha]
Personaalne autoriteet	‘sest [autoriteetne tegelane] ütleb nii’
Kollektiivne autoriteet	‘sest [autoriteetne organisatsioon/institutsioon] ütleb nii’
Reeglid/dokumendid	‘sest [kokkulepe, seadus, eelnõu, paber, tehing, skeem, leping, plaan] ütleb nii’
Eesmärgid/tulemused	ma teen x, et teha [või olla, või omada] y; ma saavutan y tegemise [või olemise, või omamise] x-i tegemise kaudu; x-i tegemine aitab saavutada y olemist [või tegemist, või omamist]; x [võimaldab, aitab, lihtsustab] y tegemist
‘Rahva tahe’	‘sest rahvas tahab nii’
Ajaline surve	x tuleb teha ‘enne, kui on liiga hilja’ või sellepärast, et ‘on aeg’
Traditsioon	‘sest see on traditsioon’
Moraalsed väärtused	‘sest see on [moraalselt] hea/halb’
Hirm	‘sest see on oht’
Altruism	‘et aidata teisi inimesi’
Mütopoiees	‘sest moraalilood või hoiatavad lood ütlevad nii’
Hüpoteetiline tulevik	‘et vältida sama probleemi kordumist tulevikus’

3.2. Mudellugeja/mudelautor strateegiliste narratiivide säutsuanalüüsi tööriistana

Strateegiliste narratiivide mõjusel rajaneb eelkõige looelementide sihipärasel kordamisel, hõlmates erinevaid meediume ja suhtluskontekste. Lühikestel säutsudel puudub enamasti tavapärase strateegilisele narratiivile omane struktuur, mahupiirangute tõttu ei saa seal detailselt välja joonistada sündmuste üksikasju, rääkimata tegutsejate identiteedi või laiema geopoliitilise visiooni põhjalikust avamisest. Siinse artikli siht on pakkuda välja semiootiline lähenemine strateegilistele narratiividele, mis kasutab Eco mudellugeja/mudelautori kontseptsioone säutsudes ilmnevate konkreetsete tekstistrateegiate uurimiseks. See võimaldab uurida, milliseid tekstistrateegiaid säutsudes kasutatakse, et suunata

sihtauditooriumi tõlgendama neid osana suurematest strateegilistest narratiividest, aidates seeläbi selgitada säutsude peamisi eesmärke.

Strateegiline kommunikatsioon eeldab sihtauditooriumi tundmist. Eco väidab, et teksti loomine on strateegiline akt, mis eeldab lugeja võimalike tõlgenduste etteaimamist (Eco, 2005, lk 61). See hõlmab mudellugeja (konstrueeritud lugeja, mis kehastab pädevust, mida on vaja teksti tõlgendamiseks vastavalt strateegilise loo autori kavatsustele) ja mudelautori (tekstistrateegiate kogum, mida strateegilise loo autor kasutab eesmärgiga kujundada auditooriumi ettekujutust autori avalikust kuvandist) konstrueerimist, et suunata sihtauditooriumi tõlgendama sõnumit loojale sobilikult. Mudellugeja on seega sõnumi looja ettekujutus oma sihtauditooriumist ehk osast kogu potentsiaalsest auditooriumist ning tõhus kommunikatsioon eeldab, et sihtauditooriumi sõnumi tõlgendus vastab selle loomise kavatsustele ja strateegilistele eesmärkidele.

Eco väidab, et mittenarratiivsed tekstid võivad muutuda narratiivideks, kui neis peituvad narratiivivõimalused aktualiseeritakse (Eco, 2005, lk 78). Sellest vaatenurgast muutuvad säutsudes esinevad „mitteöeldud“ elemendid, st need, mida pole selgesõnaliselt väljendatud, sõnumi sisu aktualiseerimise seisukohalt määravaks, viies auditooriumi hüpoteeside kujundamiseni sõnumi tähenduse kohta. Selleks, et säuts suudaks tõhusalt haarata sihtrühma, on oluline, et jälgijatel oleks piisav narratiivne pädevus ehk mudellugeja pädevus. Madissoni ja Ventseli järgi hõlmab see narratiivis esitatud sündmuste, narratiivi peamise konflikti ning kaasatud osapoolte mõistmist ja äratundmist (Madisson & Ventsel, 2022, lk 448). Selline kompetents kujuneb sihtrühma seas järk-järgult läbi järjepideva kokkupuute konkreetse strateegilise autori sõnumitega. See narratiivse pädevuse areng toimub sammhaaval, ning strateegilised säutsud, mis kirjeldavad sündmusi, muutuvad nendega pidevalt kokku puutuva publiku jaoks arusaadavamaks ja loomulikumaks. Säutsude mõju tugevneb, kui neid seostatakse varasemate ja järgnevat säutsudega, luues seoseid üldisemate narratiividega, mis süvendavad sihtauditooriumi kontekstuaalset arusaamist (Moral, 2023a).

Arvestades korduvust kui strateegiliste narratiivide üht peamist tunnust (Zhabotynska & Velivchenko, 2019, lk 361), võib säutsudes spetsiifiliste teemade ja tekstistrateegiate pidevat ja korduvat kasutamist käsitleda strateegilise valikuna, mis on teadlikult suunatud sõnumi looja geopoliitiliste eesmärkide toetamisele. Kremli strateegiline kommunikatsioon integreerib need korduvad elemendid mudellugeja ja mudelautori konstrueerimise protsessi. Niisugused narratiivse pädevuse elemendid võivad hõlmata järgmist: *baassõnavara*,

näiteks konkreetsete osaliste ja sündmuste nimed; *ideoloogilised viited*, mis raamivad konflikti teatud ideoloogiate kontekstis (nt traditsionalism, kolonialism, liberalism); *konflikti põhisündmuste stsenaariumid*, mis kujutavad tegelaste ja nende tegevuste omadusi (nt võitlus domineerimise vastu, enesekaitse); ning *intertekstuaalsed* ja *retoorilised viited*, sealhulgas allusioonid, tsitaadid, metafoorid ja palju muud (Eco, 2005, lk 86; Madisson & Ventsel, 2021, lk 27–29).

4. Materjal ja meetod

Juhtumiuuringu jaoks kasutasime *rtweet* R-tarkvarapaketti, mille abil kogusime postitusi Venemaa välisministeeriumi ametlikult ingliskeelselt Twitteri kontolt https://twitter.com/mfa_russia. Enam kui 600 000 jälgijaga on see üks Venemaa valitsuse peamisi ametlikke sotsiaalmeediakanaleid oma narratiivide rahvusvaheliseks levitamiseks. Andmete kogumise tulemusena saime andmestiku, mis sisaldab 3250 Twitteri postitust, mis avaldati 12 kuu jooksul alates 24. veebruarist 2022, mil Venemaa alustas täiemahulist sissetungi Ukrainasse. Andmestik hõlmab nii ministeeriumi originaalpostitusi (säutse) kui ka teisi postitusi, mida ministeerium on jaganud oma profiilil.

Analüüsi jaoks valisime andmestikust välja 300 säutsu, mis olid pärinud kõige rohkem kasutajate tähelepanu, mida kinnitas suurim „meeldimiste“ arv. Uurimistöös lähtusime seisukohast, et sihtrühma jaoks muutub legitimeerimine/delegitimeerimine veenvaks, kui see haakub sihtauditooriumi narratiivse pädevusega, mis on kujunenud Venemaa Föderatsiooni varasemate strateegiliste narratiivide kaudu. Twitteri-säutsudes esinevate strateegiliste narratiivide tuvastamiseks tähistasid kolm kodeerijat süstemaatiliselt andmestikus kõik viited osalistele ja sündmustele, mis puudutasid Venemaa agressiooni Ukraina vastu ning võrdlesid neid varasemas kirjanduses kirjeldatud Venemaa strateegiliste narratiividega. Need narratiivid käsitlevad konkreetseid poliitilisi meetmeid (nt NATO liitlaste reaktsioonid Venemaa sissetungile Ukrainasse), identiteete (nt „meie“ ja „nema“) või üldist „maailmakorda“.

Selleks, et hõlbustada nende säutsude analüüsi, mis kehastavad konkreetseid õigustamisstrateegiaid strateegiliste narratiivide kontekstis, täiendasime oma teoreetilist raamistikku, kaasates Umberto Eco lähenemise. Selles analüüsi etapis tuvastasime säutsudes kõige sagedamini esinenud narratiivse pädevuse elemendid: baassõnavara, stsenaariumid, ideoloogilised viited, intertekstuaalsed ja retoorilised võtted. Korduvate tekstistrateegiate tuvastamine võimaldas meil säutsudes hinnata nende kooskõla Venemaa strateegiliste

narratiividega. Tuginesime Venemaa välisministeeriumi Twitteri postituste uurimisel lähilugemise meetodile ning tutvusime akadeemiliste analüüsidega, mis keskenduvad Kremli strateegilistele narratiividele, muu hulgas käimasoleva agressiooniga seotud Venemaa Föderatsiooni strateegilisele kommunikatsioonile. Edasisel analüüsil määratlesime konkreetsed legitimeerimistehnikad (loetletud tabelis lk 103), mida kasutati Venemaa Föderatsiooni strateegiliste narratiivide ülesehitamisel. Analüüs hõlmas ainult säutsude verbaalset sisu, lisatud hüperlinke, pilte ja videoid analüüsi ei kaasatud.

Enne konkreetse analüüsi juurde minemist on oluline ära märkida kaks aspekti. Esiteks, analüüsil ilmnis mitmeid säutse, mis viitasid samaaegselt mitmele Venemaa peamisele strateegilisele narratiivile. Näiteks säutsud, kus Venemaa süüdistab avalikult Läänt hegemoonilistes püüdlustes, vihjates samal ajal varjatult („mitteöeldu“) enda mudelautori kuvandile, kes edendab „õiglast“ multipolaarset maailmakorda. Teiseks tulid analüüsil esile sageli korduvad säutsud, mida käsitlesime kaudsete viidena Ukraina sõja õigustamisele või mitteõigustamisele. Need säutsud ei sisalda tekstuaalsel tasandil otsest viidet Ukrainale, kuid loovad tõlgendusliku konteksti Venemaa välisministeeriumi ametlikul ingliskeelsel Twitteri kontol. Näiteks säutsud, mis viitavad Teise maailmasõja tähtpäevadele ja Nõukogude Liidu panusele võitluses natsismi vastu. Ukraina sõda puudutavate säutsude kontekstis funktsioneerivad need kui auditooriumi narratiivset pädevust kujundav taust, mille eesmärk on suunata tõlgendama Venemaa-Ukraina sõda kui võitlust natsismi vastu ja mis haakub Kremli propageeritud Ukraina natsiriigi narratiiviga. Selline lähenemine loob konteksti, mis aitab lugejal täita „mitteöeldu“ osi, võimaldades tal kujundada tõlgenduslikke hüpoteese Twitteri lühiformaadis säutsude tähenduse kohta.

5. Analüüsi tulemused: legitimeerimine, delegitimeerimine ja strateegilised narratiivid Venemaa välisministeeriumi säutsudes

Analüüsis keskendusime legitimeerimisstrateegiate kahele üldisemale tüübile, mida Kremli sotsiaalmeediakommunikatsioonis kasutati: (1) õigustused, miks Venemaa peab vallutama Ukraina, ja (2) õigustused, miks Ukraina ja lääneriigid ei peaks Venemaa sissetungile vastu seisma. Mõlemad kategooriad hõlmasid spetsiifilisi tekstistrateegiaid ja strateegilisi narratiive, mis kujutasid vastaseid negatiivses ja Venemaad positiivses valguses.

5.1. Ukraina vallutamise legitimeerimine

Venemaa püüdis vallutussõda õigustada, kujutades Ukrainat oma narratiivides **natsiriigina**. Loo juured ulatuvad Ukraina-vastasesse kampaaniasse, mis algas 2013. aasta lõpus, mil selle narratiivi levitamise eesmärk oli diskrediteerida Ukraina rahvaülestõusu (Maidan) ja õigustada Venemaa sõjalist sekku mist Ukraina idaaladel, samuti takistada Ukraina liikumist Euroopa Liiduga liitumise suunas. Meediauurija Ilja Yablokovi sõnul nimetasid Kreml ja sellega seotud intellektuaalid Ukraina uusi liidreid „ebalegitimeeritud Lääne marionettideks“ ning väitsid, et neil puudub õigus kontrollida Ida-Ukraina mässuliste territooriume (Yablokov, 2018). Kremli kontrollitud meedia tõlgendas tollast Ukraina kriisi Venemaa-vastase sõjategevusena, mille eesmärk oli Putinist vabanemine ja Venemaa jagamine mitmeks USA kontrolli all olevaks nukuriigiks. Ukrainlasi, kes Kremli-meelse presidendi Viktor Janukovi võitluse kukutasid või läänemeelseid hoiakuid näitasid, nimetati Venemaa poliitilise eliidi ja meedia poolt kõige sagedamini „fašistideks“ või „natsideks“ (McGlynn, 2018; Zavershinskaia, 2024; Yablokov, 2018). Neile heideti ette väidetavat „antisemitismi“ ja „pogrommide“ taaselustamist.

Analüüsitud säutsudes esines korduvalt viiteid Ukrainale kui natsiriigile. Näiteks president Putini säutsud, mis on iseloomulikud Venemaa välisministeeriumi ingliskeelsele Twitteri kontole tervikuna ning mis kasutab peamise legitimeeriva võttena viidet autoriteedile. See tähendab, et sõnumi tõsiseltvõetavus ja mõjuvõim põhinevad autoriteedi (antud juhul presidendi või riigi institutsiooni) positsioonil, mis annab väidetele suurema kaalu ning taotleb usaldusväärset rahvusvahelise auditooriumi seas. Niisugused säutsud algasid reeglina järgmise *hashtag*’iga: President #Putin. Esitame siinkohal näite.

1. *The purpose of this operation is to protect people who, for 8 years now, have been facing genocide perpetrated by the Kiev regime. To this end, we will seek to demilitarise & denazify Ukraine, bring to trial those who perpetrated bloody crimes vs civilians.*² (Putin, 2022a)

---

² Selle operatsiooni eesmärk on kaitsta inimesi, kes on juba kaheksa aastat silmitsi seisnud Kiievi režiimi toime pandud genotsiidiga. Selleks püüame demilitariseerida ja denatsifitseerida Ukraina ning anda kohtu alla need, kes on sooritanud veriseid kuritegusid tsiviilelanike vastu. – *Autorite tõlge*

Baassõnastiku terminite *denatsifitseerimine*, *demilitariseerimine*, *Kiievi režiim*, *genotsiid* eesmärk on luua mudellugeja, kes seob ideoloogilise viite tasandil Ukraina natsiriigi kuvandiga. Mujal säutsudes kohtas ka teisi ideoloogilisi viiteid ukrainlastele kui natsidele: *neonatsid*, *fašistid* jne, millest mõni oli kasutusel juba nõukogude ajal, nt *bandeeralased*. Baassõnastiku alla kuulub ka kronoloogilist järgnevust üles ehitav „juba kaheksa aastat“, mis viitab 2014. aastal alanud sõjategevusele, mil Euroopa-meelsed ukrainlased kukutasid tollase Ukraina presidendi Viktor Janukovõtši ning Venemaa annekteeris Krimmi. Säutsu eesmärk on mudellugeja narratiivset pädevust suunata ja tõlgendust üles ehitada viisil, kus 2022. aasta veebruaris alanud „sõjaline erioperatsioon“ tunduks varasema „natsismivastase võitluse“ jätkuna.

Konflikti peamine tegevusstsenarium kujutab Venemaad õigluse kehtestajana („anda kohtu alla“, „verised kuriteod“) ning rahuliku tsiviilelanikkonna kaitsjana („kaitsta inimesi“). See haakub Kremli propageeritud avaliku enesekuvandiga Venemaast kui mudelautorist, mida toetava strateegilise narratiivi sisu on järgmine: „Venemaa vabastab maailma natsismist ja võitleb natsismi vastu“. Võib julgelt öelda, et Teise maailmasõja võidu narratiivist on kujunenud Venemaa enesekuvandi loomise alus, „Putini režiimi alusmüüt“ (Koposov, 2018, lk 134; vt ka Vázquez Liñán, 2010, lk 169), ja antifašistlik ideoloogia (Stone, 2014, lk 34). Venemaa kui Nõukogude Liidu järglase vaatenurgast on selles (üle)rõhutatud panus natsismi üle saavutatud võidu osas ja sõjajärgse Euroopa poliitilise ruumi loomisel (Mälksoo, 2009, lk 666). Mõne autori arvates kasutatakse Teise maailmasõjaga seotud ajalootõlgendust õigustamaks Venemaa püüdlusi mängida juhtivamat rolli Euroopa julgeoleku- ja poliitiliste süsteemide kujundamisel (Siddi, 2017). Ka Ukraina täiemahulise invasiooni puhul näeme legitimeerimisstrateegiaid, mis viitavad sellele Kremli ühele peamisele strateegilisele narratiivile.

Niisuguse enesekuvandi loomisest annavad tunnistust säutsud, mille peamine funktsioon on kujundada mudellugeja narratiivset pädevust ja mida nimetame strateegiliste narratiivide tõlgenduskonteksti kujundavateks tekstistrateegiateks. Selle iseloomulikuks näiteks on mitmete tähtpäevade puhul (nt võidupüha 9. mail) erinevate autoriteetide (Zahharova, Lavrov jt) heroiseerivad säutsud, mis Ukraina sõjale otsesid viiteid ei sisaldanud, küll aga rõhutasid Nõukogude Liidu rolli Hitleri-Saksamaa purustamisel.

Legitimeerimisstrateegiate puhul oli enim kasutusel apelleerimine personaalsele autoriteedile (Putin, Lavrov, Zahharova) ning eesmärkidele ja tulemustele, kus oma tegevust näidati kaitsetegevusena ning natsismivastase võitlusena. Viimast võib vaadelda ka apelleerimisena moraalsele väärtusele, kuna

natsismi hukkamõist ei ole üksnes poliitilise ideoloogia hukkamõist, vaid ka moraalne.

5.2. Ukraina liitlaste delegitimeerimine

Kreml'i strateegilised narratiivid meie analüüsitud postitustes käsitlesid sageli Läänt ja selle väidetavat **hegemooniataotlust** ning **koloniaalpoliitikat**. Kuigi tegemist on justkui erinevate narratiividega, analüüsimine neid koos, kuna sageli esinesid need koos ka säutsudes. Lääne hegemooniataotluste ja koloniaalpoliitika eristuse aluseks oli meie tähelepanek, et koloniaaldiskursusele viitavaid termineid oleme Venemaa strateegilise kommunikatsiooni alastes töödes varem kohanud vähe ning et selle diskursuse jõuline esiletõus võib olla seotud Kreml'i sooviga luua uut laadi narratiivse pädevusega mudellugeja. Paistab, et ennekõike peetakse sihtauditooriumina silmas Aafrika ja Lõuna-Ameerika riikide ning India ja Pakistani potentsiaalset publikut. Need on ka piirkonnad, mis ÜRO Ukraina-teemalistel hääletustel on jäänud sageli neutraalsele positsioonile ning mille riiklik ajalugu on seotud varasema Lääne koloniaalpoliitikaga.

Lääne hegemooniataotlustega koloniaalpoliitika narratiivi eeskõnelejaks oli sagedasti president Putin.

2. *President Vladimir #Putin: The West is ready to cross every line to preserve the neo-colonial system. They do not give a damn about the rights of billions of people. We are fighting for a just and free path. The collapse of Western hegemony is irreversible.*³ (Putin, 2022f)

Selle narratiivi baastermin oli Lääs, kuid sageli rõhutati säutsudes USA juhtrolli Lääne hegemooniataotlustes. Nagu öeldud, siis Lääne koloniaalpoliitika narratiiv oli seotud terminitega *hegemoonia*, *unipolaarne süsteem*, *neokolonialism* jne. Ukraina rolli nähti siin teisejärgulisena ning riiki kujutati pigem Lääne koloniaalpoliitika ohvrina (nt „*Putin: They use Ukraine to reinforce their role and positions in the world, to reaffirm their hegemonism.*“).³ Nad kasutavad Ukrainat selleks, et tugevdada oma rolli ja positsioone maailmas ning

---

³ President Vladimir #Putin: „Lääs on valmis ületama iga piiri, et säilitada neokoloniaalne süsteem. Neile ei lähe miljardite inimeste õigused vähimalgi määral korda. Meie võitleme õiglase ja vaba tee eest. Lääne hegemoonia kokkuvarisemine on pöördumatu.“ – *Autorite tõlge*

kinnitada oma hegemooniat' – *Autorite tõlge*) (Putin, 2022d). Mudellugeja eesmärk on suunata sihtauditooriumi tõlgendamata lääneriikide tegevust Ukrainas toetamisel varasema Lääne koloniaalpoliitika ja hegemooniatootluste jätkuna, mis lähtub üksnes oma huvidest ning läheb vastuollu kohalike inimeste enda soovidega („Neile ei lähe miljardite inimeste õigused vähimalgi määral korda“ (vt Putin, 2022f)).

Kaudsete tõlgenduskonteksti loovate säutsudena esinesid näiteks õnne-soovid erinevatele Aafrika riikidele, Indiale, Pakistanile jne, kus tihti sisaldus selge osutus nende riikide koloniaalajaloole ja koloniaalriikidele: peamiselt USA-le ja Suurbritanniale.

Lääne unipolaarse poliitika narratiivile vastandub Venemaa mudelautori kuvand rahuaruastavast riigist, mis väljendub kokkuvõtlikult Putini lauses „Meie võitleme õiglase ja vaba tee eest“ (vt ka Fridman, 2022; Burret, 2020; Manor & Pamment, 2022). Venemaa käsitus koloniaalkorrast ja sellele vastanduvast riiklikust suveräänsusest tuleb esile Putini järgmises säutsus.

3. *President Vladimir Putin: There is no in-between, no intermediate state: either a country is #sovereign, or it is a #colony, no matter what the colonies are called. And a colony has no historical prospects. If a country is not able to make sovereign decisions – it's a colony.*⁴ (Putin, 2022c).

Niisuguse geopoliitilise retoorika aluseks on antagonistliku maailmapildi joonistamine („Vahepealset seisundit ei ole“), kus paigutatakse ühele poole suveräänsed ning teisele poole koloniseerivad riigid. See seletus haakub üldisema Venemaa geopoliitilise mõtlemise eripäraga. Nagu on kirjutanud julgeoleku-uuringute teadurid Elias Götz ja Jørgen Staun, kuulub Venemaa poliitilises sõnavaras tõeline „suveräänsus“ ainult mõnele suurriigile; neil on õigus omada oma mõjusfääri, samas kui väiksemate riikide iseseisvus on läbi-räägitav. Just selles mõttes ähvardab Ukraina läänepoolne suund mitte ainult Venemaa tajutud julgeolekuhuve, vaid ka selle kui suurvõimu enesekuvandit (Götz & Staun, 2022, lk 491). Niisugune rõhuasetus riigikesksusele ja vastandumine ohtlikule vastaspoolele on omane ka Venemaa nägemusele rahvusvahelisest õigusest (Mälksoo, 2015).

---

⁴ President Vladimir Putin: „Vahepealset seisundit ei ole: kas riik on #suveräänne või on ta #koloonia, ükskõik kuidas kolooniaid nimetatakse. Ja koloonial puuduvad ajaloolised väljavaated. Kui riik ei suuda teha suveräänseid otsuseid, on ta koloonia.“ – *Autorite tõlge*

Hegemoonilise koloniaalpoliitika narratiivis kujutati Ukraina taha koon-
dunud Lääne koalitsiooni agressiivset tegevust peamiselt sõjastenaariumi
vahendusel („Lääs on valmis ületama iga piiri“). Retoorilise võttena kasutati
säutsudes ohtrasti analoogiaid Ukraina sõjalise toetamise ja Lääne varasemate
sõjaliste aktsioonide vahel, olgu siis tuumapommi heitmine Jaapanile Teise
maailmasõja lõpupäevil, Vietnami ja Afganistani sõda jne. Järgnev Putini
säuts illustreerib ilmekalt Kremli ettekujutust Lääne „tegelikest“ plaanidest,
eriti seoses Venemaaga.

4. *President #Putin: The goal of the West & certain Western elites is to weaken, divide and ultimately destroy our country. They are saying openly now that in 1991 they managed to split up the Soviet Union and now is the time to do the same to Russia.*⁵ (Putin, 2022g)

Lääne peamise lõppesmärgina püütakse säutsus näidata Venemaa lõplikku
hävitamist („nõrgestada, lõhestada, hävitada“). Teistes säutsudes näidatakse,
et Lääs kasutab selle eesmärgi teenistuses kuritegelikke ja hukkamõistu vääri-
vaid vahendeid: „massimõrvad ja etniline puhastus“, „biolaborid“ jne. Vähem
oluline pole ka osutus, et Lääs jätkab Ukrainas tegevust, mis 1991. aastal
Nõukogude Liidu lõpuga poolikuks jäi. Kuna oma säutsusuhtluses presenteeris
Kreml vastasseisu Ukrainas ennekõike sõjana NATO-ga, peamiselt Ameerika
Ühendriikidega, siis sellises raamistikus on lihtsam süüdistada sõja jätkamises
oma vastaspoolt.

5. *President #Putin: The calls to Ukraine to keep fighting and to abandon any further negotiations prove that the US and NATO do not care for the Ukrainian people's interests. They use Ukraine to reinforce their role and positions in the world, to reaffirm their hegemonism.*⁶ (Putin, 2022d)

Selles Ukrainat ja tema liitlasi delegitimeerivas („ei soovi rahu“, „ei arvesta rah-
va tahtega“) säutsus näeme taas viiteid USA ja NATO hegemooniaotlusele,

---

⁵ President #Putin: „Lääne ja teatud Lääne eliidi eesmärk on nõrgestada, lõhestada ja lõpuks hävitada meie riik. Nad ütlevad nüüd avalikult, et 1991. aastal õnnestus neil lagundada Nõukogude Liit ning nüüd on aeg teha sama Venemaaga.“ – *Autorite tõlge*

⁶ Ukraina üleskutsed jätkata võitlust ja loobuda edasistest läbirääkimistest tõestavad, et USA ja NATO ei hooli Ukraina rahva huvidest. Nad kasutavad Ukrainat selleks, et tugevdada oma rolli ja positsioone maailmas ning kinnistada oma hegemooniat. – *Autorite tõlge*

mis suunab mudellugejat süüdistussäutsu tõlgendama Venemaa strateegilise narratiivi kontekstis.

Mudelautori konstrueerimise strateegiana on 4. säutsus märgiline seal sisalduv viide 1991. aasta Nõukogude Liidu kokkuvarisemisele. Putin (Putin, 2005) on osutanud punaimpeeriumi kollapsile kui kahekümnenda sajandi suurimale ge poliitilisele katastroofile ning sellest on kujunenud üks peamisi narratiive, millega Venemaa oma imperialistlike ambitsioonide realiseerimist õigustab. Sellega viidatakse nii Venemaa alandamisele, Lääne silmakirjalikkusele kui ka Ukraina kuulumisele Venemaa mõjusfääri (vt allpool). Osutusi sellele võib ohtrasti leida erinevatest diskursustest, alates Vene poliitilise eliidi sõnavõtudest kuni Venemaa koduauditooriumile mõeldud uute ajalooõpikuteni (Medinski & Torkunov, 2023).

Venemaa tajub end Lääne poolt ajalooliselt ohustatuna (Götz & Staun, 2022, lk 484–485; Tolz, 2001, lk 70), sestap viitab Kremli avalikult presenteeritud enesekuvand sotsiaalmeediapostitustes sageli enesekaitsele, kuid enamasti asetatakse see kaitsetegevus laiemasse konteksti. Analüüsimine järgnevalt Venemaa presidendi säutsu.

6. *Russia will secure its national interests, as well as the protection of its allies, & take other steps to build a more democratic world where the rights of all peoples & cultural & civilisational diversity are guaranteed.*⁷
(Putin, 2022e)

Kremli mudelautori baasterminid olid *Venemaa, tsivilisatsioon, rahvuslikud huvid ja liitlased*. Oma tegevust kujutas Venemaa ennekõike kaitse- ja õiglase maailmakorra eest võitlemise tegevusstsenaariumite vahendusel, kus „kaitstakse“ „demokraatlikku“ „kultuurilist ja tsivilisatsioonilist mitmekesisust“. Teistes säutsudes iseloomustatakse Venemaa multipolaarse maailmakorra taotlusi veel „tõelise suveräänsuse“, „võrdsete aluste“, „partnerite austamise“ jne eest võitlemisena. Varjatult on nende säutsude taustaks Lääne demokraatia õõnestamine, mis ülal osutatud erinevusi oma hegemooniataotlustes ei arvesta.

Tsivilisatsiooni mõiste on selles säutsus üks olulisemaid, kuna see ideoloogiline viide osutab ühtlasi praeguse Venemaa riikliku ideoloogia tuumale,

⁷ President Vladimir Putin: „Venemaa tagab oma rahvuslikud huvid ning liitlaste kaitse ja astub samme, et luua demokraatlikum maailm, kus on tagatud kõikide rahvaste õigused ning kultuuriline ja tsivilisatsiooniline mitmekesisus.“ – *Autorite tõlge*

milles kujutatakse Venemaad eripärase „tsivilisatsioonina“ (Mälksoo, 2015, lk 243). Selle vaate järgi kujutab Venemaa ennast unikaalse riigi ja rahvana, kes eurooplastest oluliselt erinevad, ning just tänu sellele valitsevat vaid Venemaal õige asjade kord. Enamasti kujutatakse niisugust asjade korda õigeusu nõuetest ja poliitilise juhi tarkusest tulenevana (Ventsel *et al.*, 2023, vt Duncan, 2000).

Ukraina sõja kontekstis on oluline märkida, et eripärase tsivilisatsiooni ideega õigustatakse ka välispoliitilistel eesmärkidel loodud Vene maailma (*russki mir*) kontseptsiooni. Selle eesmärgiks on liita venekeelseid kogukondi postsovetlikes riikides, luues niimoodi tugeva vene mõjuga kultuurilise, ideoloogilise, sotsiaalse, poliitilise ja informatsioonilise sfääri, mida võib rakendada teiste riikide stabiilsuse ohustamiseks (van Herpen, 2015). Ukraina ajaloo-narratiivide puhul rõhutatakse, et venelased (suurvenelased) ja ukrainlased (väikevenelased) on „üks rahvus“ ning Ukraina on osa Vene maailmast, mille ühtsus on kaotsi läinud Nõukogude Liidu kokkuvarisemisega. Käimasoleva sõja kontekstis on selle narratiivi kõige tuntum näide ehk Putini 2021. aastal ilmunud traktaat „Venelaste ja ukrainlaste ajaloolisest ühtsusest“ (Putin, 2021), kus ta rõhutas Kiievi rolli „kõigi Venemaa linnade emana“ ning venelaste ja ukrainlaste ajaloolist kokkukuuluvust: „Koos oleme me alati olnud ja jääme palju tugevamaks ja edukamaks. Sest me oleme üks rahvas“. Venelaste ja ukrainlaste ühtekuuluvust rõhutati korduvalt ka vaadeldud perioodi säutsudes (Putin, Lavrov).

Eelnevaga seotud strateegiline narratiiv Ukraina liitlasi delegitimeerivates säutsudes koondus **russofoobiasüüdistuste** ümber. Koos Teise maailmasõja võidu narratiiviga on russofoobia Vene tänapäevase poliitilise diskursuse üks kesksemaid narratiive, mis on piisavalt laiahaardeline, et hõlmata kõiki Venemaa mineviku, oleviku ja ka tuleviku vaenlasi ajalooülesesse venevastase vihkamise tähendusraamistikku. Russofoobiasüüdistusi on kasutatud nii sise- kui välispoliitilistel eesmärkidel ja ajalooliselt on Kremli võimueliit selle narratiiviga sidunud suure osa Venemaa suhtes negatiivsetest seisukohtadest. Venemaal on russofoobia algeid maailmast otsitud juba Vene riikluse algusest, mil suurvürstid ja esimesed tsaarid (Ivan III, Vassili III ja Ivan Julm) võitlesid hegemoonia pärast poolakate, rootslaste ja leedulastega 15.–16. sajandil ja ka hiljem Romanovite dünastia ajal. Olemuslikku muutust ei toonud ka nõukogude aeg. Tõsi, siis olid antagonistide tähistamiseks kasutusel teised sõnad nagu *klassivaenlane*, *rahvavaenlane*, *nõukogudevastane* ja *antinõukogulik* (Ventsel *et al.*, 2023).

Ukraina sõja kontekstis said russofoobiasüüdistused selgema ja konkreetsema sisu. Analüüsime alljärgnevalt president Putini tsitaati sisaldavat säutsu.

7. *President #Putin: In many Western countries, people are subjected to persecution just because they are originally from Russia. In its attempts to “cancel” Russia, the West tore off its mask of decency and began to act crudely showing its true colours.*⁸ (Putin, 2022b)

Baassõnastiku moodustavad selles narratiivis *lääneriigid*, *Venemaalt pärit inimesed*, teistes säutsudes veel *vene kultuur*, *vene traditsioonid*. Lääneriikide tegevust vaadeldakse kriminaalse ja moraalset hukkamõistu vääriva tegevustsenaariumi valguses (*tagakiusamine*, *tühistamine*). Teistes säutsudes iseloomustati venelaste või vene kultuuri vastaseid tegevusi sõnadega *alandati*, *hävitati*, *rebiti välja*, *toimusid russofoobsed pogrommid ja venelaste otsene diskrimineerimine* jne.

Russofoobia rakendamine sõltub sõnumiga soovitud eesmärkide ja auditooriumi eripäradest ning vastukaaluks termini semantilisele ähmasusele tõuseb olulisemaks selle mõiste emotsionaalne laetus. Kui Venemaal tähendab *russofoob* suurele osale ühiskonnast inimest, kes on ära põlanud kodumaa, vene kultuuri, enamasti ka õigeusklikud väärtused ning ennast Läänele n-ö maha müünud ja seega muutunud amoraalseks, isegi reeturiks, siis riikide-vaheliste suhete kontekstis ja välisauditooriumi jaoks on sel terminil pisut teised aktsendid. Enne täiemahulise Ukraina sõja algust olid russofoobiasüüdistused peamiselt seotud NATO ja Euroopa Liidu laienemisega, mida nähakse otseselt Venemaa-vastase tegevusena ja venelikkuse vihkamise ilminguna (Ramsay & Robertshaw, 2019). Sõjale järgnenud Venemaa-vastased sanktsioonid võimendasid veelgi selle narratiivi esinemist. Kremli-poliitika vastasuse ülekandmine vene kultuuri kui terviku vastasusele võimaldab Venemaal oma poliitilistele eesmärkidele nii kodu- kui välismaal kergemini poolehoidjaid leida (Darczewska & Żochowski, 2015, lk 20–21). Kultuuriliselt erineva demoniseerimine ei ole Lääne avalikkuses samavõrd tolereeritav kui poliitilise seisukoha kahtluse alla seadmine. Ka Putini säutsus süüdistatakse Läänt vene inimeste tagakiusamises, aga mitte nende poliitiliste (pro-putinlike)

⁸ President #Putin: „Paljudes lääneriikides on inimesed sattunud tagakiusamise ohvriks lihtsalt seetõttu, et nad on pärit Venemaalt. Püüdlustega „tühistada“ Venemaa rebis Lääs maha oma viisakuse maski ja hakkas käituma jöhkralt, näidates oma tõelist palet.“ – *Autorite tõlge*

vaadete pärast. Lääne venevastast tegevust kujutatakse ennekõike kultuurilise vaenamisena.

Niisugust vene kultuurivaenulikkust esitatakse aga omakorda kui märki Lääne neoliberaalsete väärtuste (mis peaks õigupoolest kultuurilisi erinevusi tunnustama) silmakirjalikkusest („viisakuse mask“, „tõeline pale“) ja demokraatia allakäigust. Neid viiteid esineb sagedasti ka teistes russofoobia narratiivi toetavates säutsudes. Järgnevalt esitame russofoobia narratiivi näitena Lääne, ennekõike Euroopa allakäigule osutava säutsu Venemaa Föderatsiooni välisministrilt Sergei Lavrovilt.

8. *FM Sergey #Lavrov: Today, it is a sign of good manners to demonstrate that you are more of a Russophobe than your neighbours. In NATO, it is the US that rules the roost. The EU is being dominated by the alliance. There is no longer any independence in Europe.*⁹ (Lavrov, 2022b)

Lisaks russofoobiasüüdistustele osutatakse säutsus selgele hierarhiale, mida kohtasime ka varasemates säutsuanalüüsidest – nimelt et USA valitseb NATO sildi kattevarjus. Säuts aitab kujundada mudellugejat, kelle kaudu suunatakse USA juhitud maailmakorda tõlgendama mitte liitlasehetena, vaid ennekõike alluvussuhtena, kus Euroopa Liidul tervikuna ega ka selle liikmesriikidel eraldi võetuna pole iseseisvat otsustusvõimet.

Mudelautori tasandil toetab russofoobia narratiiv Kreml'i enesekuvandit Venemaast kui kollektiivse Lääne poolt ohustatud riigist, mille eksistentsi soovitakse kustutada ning mille vastu kogu vene rahvas peaks mobiliseeruma. Niisuguse narratiivi ideoloogiline kese kujutab Venemaad eripärase tsivilisatsioonina ning tegevusstenaariumi tasandil on see seotud enesekaitse ja Venemaa kujutamise „ümberpiiratud kindluse“ metafoori abil. Viimane on oma praeguse poliitilise laetuse saavutanud 2014. aasta Ukraina sündmustest alates, mida Kreml tõlgendas kui lääneriikide katset destabiliseerida Ukraina kaudu Venemaad (Yablokov, 2018) ning mille jätkumist nähakse Ukraina sõjas.

Viimane artiklis analüüsiv strateegiliste narratiivide kompleks hõlmab koondnarratiivi **Lääs on valelik/silmakirjalik**. Selles võib eristada kahte süüdistusliini. Esimene seostub ennekõike Lääne meedia valelikkusega ja poliitilise kallutatusega, teise teravik on aga suunatud Lääne poliitika

---

⁹ Välisminister Sergey #Lavrov: „Tänapäeval on hea märk näidata, et oled rohkem russofoob kui su naabrid. NATO-s juhib kõike USA. Euroopa Liit on allutatud alliansile. Euroopas pole enam mingit iseseisvust.“ – *Autorite tõlge*

silmakirjalikkusele, rõhutades topeltstandardeid suhtumises Venemaasse ja omaenese käitumisse. Kremli rahastatud ingliskeelsed kanalid on pikka aega levitanud narratiivi valelikust, russofoobsest ning manipulatiivsest „anglosaksi meediast“ (Yablokov, 2015, lk 305) ning kahtlemata võis ka uuritud säutsudes täheldada selle strateegilist kordamist. Enne täiemahulise Venemaa Ukraina invasiooni leidis meedias palju kajastamist Steele'i toimikute ja Russiagate'iga seotud temaatika, mida esitati kui näidet Lääne meediaväljaannete paranoilise russofoobia ja politiseerituse kohta (Madisson & Ventsel, 2022). See seisukoht haakub teadlaste viimaste aastate tähelepanekuga, et Venemaa on asunud jõuliselt levitama narratiivi, mille järgi peab Lääs Venemaa vastu agressiivset infosõda (Kragh & Åsberg, 2017, lk 778; Koppel & Hansson, 2022). Kuigi hegemooniat on võimalik saavutada ka veenmise ja „pehme jõu“ meetodil, siis Kremli silmis on see otsese sõjalise sekkumisega võrreldav agressiivse infosõja akt. Niisuguse infosõja eesmärk on Venemaa Föderatsiooni Julgeolekunõukogu sekretäri Nikolai Patruševi sõnul „lõhestada Vene ühiskonda, suruda peale neile kasulikke väärtusi ja arengumudeleid ning manipuleerida avaliku teadvusega“ (Tseplyaev, 2020) ehk siis info abil õõnestada Venemaa traditsioonilist väärtusmaailma ja kehtestada neoliberalistlik hegemoonia.

Ukraina infosõja kontekstis esitame illustreeriva näite välisminister Lavrovilt.

9. *We know the manners and the tricks which are being used by the Western countries to manipulate media. We understood long ago that there was no such thing as an independent Western media. The censorship continues there in a very big way.*¹⁰ (Lavrov, 2022a)

Viidatud säutsus moodustus selle narratiivikompetentsi baassõnastik sõnadest *lääneriigid*, *Lääne meedia* ja *tsensuur*, millele vastandus selgelt „meie“ ehk Venemaa positsioon. Teistes säutsudes iseloomustati Lääne meediat sõnadega *desinformatsioon* ja *valeuudised* ning süüdistati otseselt Butša veresauna lavastamises, Donbassis väidetavalt ukrainlaste korraldatud massimõrvade mahavaikimises jne. Lääne meedia tegutsemisviise kujutati varjamisel ja valetamisel põhinevana. Sellele osutasid sõnad *manipuleerimine*, *viisid ja nipid*, teistes säutsudes *valetama*, *varjama* jne. Mudellugejat peaks suunama

---

¹⁰ Me teame viise ja nippe, mida lääneriigid kasutavad meediaga manipuleerimiseks. Juba ammu oleme mõistnud, et Läänes ei eksisteeri sellist nähtust nagu sõltumatu meedia. Sealne tsensuur jätkub väga suurel viisil. – *Autorite tõlge*

niisugune konstruktsioon suhtuma Lääne meediasse kahtlustavalt, et tegemist pole sõltumatu, vaid poliitilise eliidi huve teeniva institutsiooniga.

Lääne poliitika silmakirjalikkuse kujutamise näitena esitame Venemaa välisministeeriumi kõneisiku Maria Zahharova säutsu.

10. *The United States and its allies are hypocritically trying to feign righteous anger and cynically discussing alleged violation of international law – which they bombed to dust in 1999, repeating this “successful” experience multiple times in the 2000s.*¹¹ (Zahharova, 2022)

Selles säutsus osutati USA ja tema liitlaste silmakirjalikule suhtumisele Venemaa Ukraina-poliitikasse ning viimase näidetena toodi NATO Jugoslaavia pommitamist ja Iraaki tungimist. Mujal säutsudes osutati aga ka väidetavale üheksakümnendatel sõlmitud kokkuleppele USA ja Venemaa vahel, milles lubati viimasele, et NATO idasuunal ei laiene, samuti Nord Stream 2 sabotaažile, Minski lepetest mitte kinnipidamisele, Liibüa ja Afganistani invasioonidele jne. Silmakirjalikkust rõhutav süüdistusstrateegia ongi enamasti seotud *whataboutism*'i retoorikavõttega, kus Venemaa-suunalisi süüdistusi rahvusvahelise õiguse rääges rikkumises pareeritakse väidetega, et Lääs on ise samamoodi käitunud, ning neis säutsudes kujundatakse mudelugeja narratiivne kirjaoskus viisil, mis peaks tühistama Lääne süüdistuste legitiimsuse. Konteksti loovate viidete rollis funktsioneerisid säutsud, kus mainiti Jugoslaavia pommitamist 1999, Kosovo iseseisvumist jne. Sarnasele tendentsile, kus Venemaa osutab Läänele kui lepinguid mitteaustavale partnerile, on juhitud tähelepanu Venemaa rahvusvahelise õiguse diskursuses (Mälksoo, 2015).

Enesekuvandi tasandil positsioneeris Kreml end taolise infosõja ohvrina (Berzina, 2018), kes Lääne riukalike sammude puhul peab kasutusele võtma vastumeetmed (van Herpen, 2016, lk 25). Silmakirjalikkuse narratiivi puhul apelleeris Venemaa rahvusvahelise õiguse kokkulepetele üksnes juhtudel, kui oli vaja Läänt süüdistada nende varasemas rikkumises, mistõttu me siin enesekuvandi jõulist presenteerimist ei tuvastanud, küll aga arendati taolistes postitustes implitsiitselt enesekuvandit Venemaast kui lepinguid austavast partnerist.

---

¹¹ Ameerika Ühendriigid ja nende liitlased püüavad silmakirjalikult teeselda õiglast viha ning arutavad küüniliselt väidetavaid rahvusvahelise õiguse – mille nad purustasid tolmuks 1999. aastal, korrates seda „edukat“ kogemust korduvalt 2000. aastatel – rikkumisi. – *Autorite tõlge*

Delegitimatsiooni strateegiad tuginesid kirjeldatud narratiivides enim personaalsele autoriteedile, samuti moraalsetele väärtustele, hirmule ja dokumentidele. Viimast just ennekõike silmakirjalikkuses süüdistamise strateegia-tes, kuna seal viidati korduvalt oletatavatele kokkulepetele ning USA ja liitlas- te sõjalistele tegevustele, mis olid vastuolus rahvusvahelise õiguse sätetega (nt Iraagis).

6. Arutelu: [de]legitimeerivad narratiivid ja nende auditooriumid

Venemaa strateegilised narratiivid on suunatud nii kodu- kui ka rahvusvaheli- sele publikule ja nende eesmärk on koguda toetust Kremli administratsioonile ning edastada nende ametlikke seisukohti ja poliitilisi vaateid (Szostek, 2016, 2017; Luoma-Aho *et al.*, 2020, lk 16; Zakem *et al.*, 2018; Tolz & Hutchings, 2023), aga ka süvendada lõhesid sihtauditooriumites (Madisson & Ventsel, 2022). Kuigi sise- ja välisauditooriumile suunatud narratiivid säilitavad üldise kooskõla ja vastastikuse toetuse, erinevad need fookuse ja retooriliste võte- te poolest, mis tuleneb ennekõike sihtauditooriumite eripäradest. Järgnevalt püüamegi need erinevused ja sarnasused välja tuua ning neid selgitada.

Analüüsipeatükis osutasime, et Venemaa legitimeerimise/delegitimee- rimise strateegiates kasutati säutsudes sageli viiteid autoriteedile (peamiselt Venemaa presidendile, vähem välisminister Lavrovile ja välisministeeriumi kõneisikule Zahharovale), moraalsetele väärtustele ning hirmule. Kui aseta- me need strateegiad Venemaa peamiste strateegiliste narratiivide konteksti, siis näeme nende vahel üldtunnuste selget kattuvust. Venemaa enesekuvand esitas riiki tugeva liidri (Putin) juhtimisel, kuid samas ka rahumeelse riigina ning Venemaa sõjalist tegevust esitleti puhtalt kaitseiseloomulisena (nt „kait- seme oma rahvast“, „võitlus vaba tee eest“, „Lääs tahab Venemaad lõhestada“, „natsismist vabastamine“).

Mudellugeja baassõnastik kujundati säutsudes viidetega konflikti pea- mistele osapooltele, kelleks olid ennekõike Ameerika Ühendriigid / NATO ja Venemaa. Lääne liitlaste positsiooni kujutati hierarhiliselt, kus Euroopa Liidu ja NATO liikmesriigid olid vasallisõltuvuses USA hegemooniast. Selline peami- se konflikti esitus põhineb enesekaitse ja ebaõigluse vastu võitlemise tegevus- stsenaariumil, mis edendab üht Venemaa peamist süsteeminarratiivi, mille kohaselt võitleb Venemaa „USA ja Lääne maailma unipolaarse hegemoonia“ vastu. Seda võitlust raamiti sageli vastuseisuna „Lääne neokolonialismile“.

Kuigi Ukrainat mainiti samuti kui konflikti osapoolt, kujutati tema rolli teisejärgulisena ning Ukraina puhul oli peamine võitlus raamistatud „Kiievi natsliku režiimi“ vastu. Niisugune strateegia võimaldas esitada selget ja ühemõtetlist moraalset hukkamõistu agressiivse ja kahepalgelisena kujutatud Ameerika Ühendriikide ja kollektiivse Lääne suhtes, kes ohustavat Venemaa julgeolekut (nt „kasutades Ukraina rahvast ära oma küüniliste geopoliitiliste eesmärkide jaoks“, „katsepolügoonidena ohtlike biolaborite jaoks“ ning „purustasid tolmuks rahvusvahelise õiguse“).

Üks selgitus sellele kattuvusele on, et Venemaa strateegilised narratiivid ning kasutatavad legitimeerimis- ja delegitimeerimisstrateegiad tuginevad suurel määral Venemaa poliitilisele kultuurile. Soome sõjateadlaste Martti J. Kari ja Antero Holmila sõnul iseloomustab seda seisukoht, et Venemaa on ümber piiranud vaenulik ja allakäinud Lääs, kelle eesmärk on Vene tsivilisatsiooni ja väärtusmaailma hävitamine. Viimast iseloomustab isevalitseja piiritu võim ja autoriteet, mis tugineb pigem võimu kartusele kui selle austusele. Sellest vaatenurgast on sõda Ukrainas Venemaa jaoks vältimatu, et kaitsta oma eluviisi. Niisuguse Venemaa strateegilise kultuuri lahutamatuks osaks on olnud pikaajaline haavatavuse tunne, põhjustatuna eriti Lääne poolt, ning kus Venemaa nägemuses pole sõda kunagi lõppenud (Kari & Holmila, 2023, vt ka Poulsen & Staun, 2021).

Vene poliitilises kultuuris peetakse Vene seadusandlust rahvusvahelisest õigusest kõrgemal seisvaks (vt ka Mälksoo, 2016). Seda põhjendatakse sageli väitega, et Venemaa moodustab omaette tsivilisatsiooni ning tsivilisatsioonilised traditsioonid ja n-õ seadused moodustavad selle strateegilise kultuuri sisemise tõe, mis on alati sügavam kui rahvusvahelistesse seadustesse ja normidesse kirja pandu. See selgitaks, miks legitimeerimise/delegitimeerimise strateegiad olid suure osas seotud moraalse aspektiga. Suurtele tsivilisatsioonidele kohaselt koondub „Vene maailm“ mingi Suure Idee või Ülesande ümber. Vene riikluse tekkimise ajal oli see seotud ideega Moskvast kui kolmandast Roomast (Duncan, 2000), mille ülemaailmne missioon oli õigeusu levitamine (Yablokov, 2018, lk 2). Kui nõukogude ajal transformeerus see idee kommunistliku maailmarevolutsiooni plaanidesse, siis viimastel aastatel on Putini Venemaa oma üliülesandena markeerinud „uue maailmakorra“ kehtestamist. Venemaa eesmärk on päästa maailm, millele USA on väidetavalt ühepoolset ja ebaõiglaselt oma domineerimise, unipolaarse maailmakorralduse peale surunud. Venemaa esitab seda tajutavat missiooni sageli messiaanlikust ja moraalset üleolekut väljendavast perspektiivist. See messiaanlik geopoliitiline eesmärk kajastub ka 2023. aastal vastu võetud Venemaa välispoliitilises

kontseptsioonis, mille punkt 5 seab otseseks ülesandeks lammutada Lääne juhitud koloniaalne süsteem, kus Venemaa tegutseb „ühe suveräänse keskuse maailma arengus ning täidab ajalooliselt ainulaadset missiooni säilitada globaalne jõudude tasakaal ja ehitada üles mitmepooluseline rahvusvaheline süsteem, tagades tingimused inimkonna rahumeelseks, järkjärguliseks arenguks ühendava ja konstruktiivse tegevuskava alusel“ (Указ об утверждении..., 2023). Venemaa tsivilisatsioonilise äravalituse ja riiklikul tasandil voluntarismi propageerimine lähtub sõja õigustamisel teistsugustelt alustelt kui Lääne reeglitel põhinev õigusdiskursus. Seetõttu on vähetõenäoline, et sellel tasandil oleks dialoog erinevate sõja osapooltega võimalik.

7. Lõpetuseks

Pakkusime artiklis välja kaks metodoloogilist uuendust: näitasime, kuidas analüüsida strateegilistes narratiivides kasutatavaid retoorilisi (de)legitiimeerimisstrateegiaid ning kuidas interpreteerida lühikesi sotsiaalmeediapostitusi strateegiliste narratiivide kontekstis. Kuigi „säutsud“ ei oma enamasti narratiivset struktuuri, toimivad neis esinevad sõnad, tegevusstsenaariumid ja ideoloogilised viited omalaadsete narratiivide käivitavate päästikutena. Mudellugeja ja mudelautori raamistik võimaldab analüüsida, milliseid sihtauditooriume ja mis eesmärgi strateegiline mõjutaja oma kommunikatsioonis saavutada püüab.

Analüüsi empiirilistest tulemustest võib järeldada, et Kremli lääneriike neokolonialismis süüdistav narratiiv oli suunatud ennekõike sihtauditooriumile, kes on ajalooliselt kogunud Lääne koloniaalpoliitikat, ning narratiivi eesmärk on võimendada nende riikide vastuseisu Lääne Ukraina-sõja poliitikale. USA liitlassuhete domineerimisenarratiivi sihtauditoorium võib põhimõtteliselt kõnetada seda osa auditooriumist, kes pole rahul USA juhtrolliga NATO-s ning USA ja Euroopa Liidu vahelistes suhetes, sest eesmärk ongi selle vastuolu suurendamine. Ukraina kui natsiriigi narratiivi eesmärk on vallutussõja asetamine ajaloolisse perspektiivi ning sihtauditooriumina võib eeldada publikut, kelle jaoks Nõukogude Liidu panus Hitleri purustamisel on senini õigustus Venemaaga häid suhteid hoida ning ühtlasi legitimeerida Venemaa agressiooni Ukrainas.

Siinses uurimuses keskendusime sotsiaalmeediale. Edasine uurimistöö võiks keskenduda Kremli narratiivide transmeedialise levitamise analüüsile.

Transmeedialises kommunikatsioonis levitab strateegiline toimija loo omavahel seotud osi erinevatel meediaplatformidel, kusjuures iga osa toetab teisi. Saavutamaks transmeedialise levitamise tulemuslikkust, kasutatakse narratiivide levitamisel arvukalt temaatilisi ristviiteid ja hüperlinke, mis ühendavad sisu erinevate meediaplatformide vahel (Monaci, 2017). Erinevate narratiivsete elementide sidusust kindlustatakse suuresti läbi emotsionaalsete ja püsivate narratiivielementide, nagu peamine konflikt, võtmetegelased ja taustadetailid, järjepideva kordamise (Madisson & Ventsel, 2021, lk 134). Transmeedia lugude jutustamist peetakse strateegiliste sõnumite levitamisel eriti efektiivseks, kuna see ühendab endas ühtaegu nii informatsioonilise, meelelahutusliku kui ka strateegilise funktsiooni (Stackelberg & Jones, 2014, lk 72). Tulevane uurimistöo võiks heita valgust, kuidas Kremli narratiive erinevatel meediaplatformidel strateegiliselt levitatakse ja kuidas auditoriumi julgustatakse liikuma teistele platformidele, ammutamaks lisainfot, ning panustama narratiividesse enda loodud sisuga. Sellised uued teadmised võimaldavad arendada Euroopa ja NATO riikide kodanike kriitilist (sotsiaal)meediapädevust (vt Ventsel *et al.*, 2024), et paremini vastu seista Venemaa pahatahtlikule mõjutustegevusele.

Kirjandus

- Adesina, O. (2017). Foreign policy in an era of digital diplomacy. *Cogent Social Sciences*, 3(1), 169–189. <http://doi.org/10.1080/23311886.2017.1297175>
- Bain, J., Chaban, N. (2017). An emerging EU strategic narrative? Twitter communication during the EU's sustainable energy week. *Comparative European Politics*, 15(1), 135–155. <https://doi.org/10.1057/cep.2016.17>
- Berzina, I. (2018). The Narrative of “Information Warfare against Russia” in Russian Academic Discourse. *Journal of Political Marketing*, 17(2), 161–175.
- Burret, T. (2020). Evaluating Putin's propaganda performance 2000–2018: Stagecraft and statecraft. P. Bains, N. O'Shaughnessy, & N. Snow (eds.), *The SAGE Handbook of Propaganda*. SAGE Publications Ltd.
- Buziashvili, E., & Le Roux, J. (2021). How the Sputnik V Twitter account manipulates information to target Western COVID vaccines. *DFRLab*. <https://medium.com/dfrlab/how-the-sputnik-v-twitter-account-manipulates-information-to-target-western-covid-vaccines-c1a13dac580d> (04.12.2023)

- Crilley, R., Gillespie, M., Vidgen, B., & Willis, A. (2022). Understanding RT's audiences: Exposure not endorsement for Twitter followers of Russian state-sponsored media. *The International Journal of Press/Politics*, 27(1), 220–242. <https://doi.org/10.1177/1940161220980692>
- Danziger, R., & Schreiber, M. (2021). Digital diplomacy: Face management in MFA twitter accounts. *Policy & Internet*, 13(4), 586–605.
- Darczewska, J., & Żochowski, P. (2015). Russophobia in the Kremlin's Strategy: A Weapon of Mass Destruction. *Point of View*, 56. Warsaw: Centre of East European Studies.
- Duncan, P. J. S. (2000). *Russian Messianism: Third Rome, Revolution, Communism and After*. London: Routledge.
- Eco, U. (2005). *Lector in Fabula*. Ploom, Ü. (tlk). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Fridman, O. (2022). From 'Putin the Saviour' to 'Irreplaceable Putin': The Role of the 1990s in the Kremlin's strategic communications. *Defence Strategic Communications*, 10, 153–196. <https://doi.org/10.30966/2018.RIGA.10.4>
- Fridrichová, K. (2023). Mugged by reality: Russia's strategic narratives and the war in Ukraine. *Defence & Security Analysis*, 39, 281–295. <https://doi.org/10.1080/14751798.2023.2201018>
- Götz, E., & Staun, J. (2022). Why Russia attacked Ukraine: Strategic culture and radicalized narratives, *Contemporary Security Policy*, 43(3), 482–497. <https://doi.org/10.1080/13523260.2022.2082633>
- Hansson, S., Madisson, M-L., & Ventsel, A. (2023). Discourses of blame in strategic narratives: The case of Russia's 5G stories. *European Security*, 32(1), 62–84. <https://doi.org/10.1080/09662839.2022.2057188>
- Hansson, S., & Page, R. (2022). Corpus-assisted analysis of legitimation strategies in government social media communication. *Discourse & Communication*, 16(5), 551–571. <https://doi.org/10.1177/17504813221099202>
- Hansson, S., & Page, R. (2023). Legitimation in government social media communication: The case of the Brexit department. *Critical Discourse Studies*, 20(4), 361–378. <https://doi.org/10.1080/17405904.2022.2058971>
- Hinck, R. S., Kluver, R., & Cooley, S. (2018). Russia re-envisioning the world: Strategic narratives in Russian broadcast and news media during 2015. *Russian Journal of Communication*, 10(1), 21–37. <https://doi.org/10.1080/19409419.2017.1421096>
- Kari, M. J., & Holmila, A. (2023). *Miksi Venäjä toimii niin kuin se toimii*. Jyväskylä: Docendo.

- Kragh, M., & Åsberg, S. (2017). Russia's strategy for influence through public diplomacy and active measures: The Swedish case. *Journal of Strategic Studies*, 40(6), 773–816. <https://doi.org/10.1080/01402390.2016.1273830>
- Koposov, N. (2018). *Memory Laws, Memory Wars: The Politics of the past in Europe and Russia*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Koppel, J., & Hansson, S. (2022). How Russia deflects accusations of cyberattacks and disinformation campaigns: An analysis of the rhetorical strategies of RT. *Sõjateadlane. The Estonian Journal of Military Studies*, 19, 108–130. <https://doi.org/10.15157/st.vi19.24137>
- Lavrov, S. (2022a, 18. märts). Foreign Minister Sergey Lavrov's interview with RT, Moscow. *The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation*. https://mid.ru/ru/foreign_policy/news/1805134/?lang=en (23.02.2024)
- Lavrov, S. [@mfa_russia]. (2022b, 22. märts). Ministry of Foreign Affairs of Russia. X (Twitter). https://x.com/mfa_russia/status/1506348972532715529 (23.02.2024)
- Luoma-Aho, V., Tsetsura, K., & Kugappi, A. (2020). Russian strategic communications on the global stage. K. Tsetura & D. Kruckeberg (eds.), *Strategic communication in Russia: Public relations and advertising* (pp. 12–25). London: Routledge.
- Madisson, M-L., & Ventsel, A. (2021). *Strategic Conspiracy Narratives: A Semiotic Approach*. London: Routledge.
- Madisson, M-L., & Ventsel, A. (2022). From strategic depiction of conspiracies to conspiracy theories: RT's and Sputnik's representations of coronavirus infodemic. M. Demata, V. Zorzi, A. Zottola (eds.), *Conspiracy Theory Discourses* (pp. 443–464). Amsterdam: John Benjamins Publisher. <https://doi.org/10.1075/dapsac.98.19mad>
- Manor, I. (2021). The Russians are laughing! The Russians are laughing! How Russian diplomats employ humour in online public diplomacy. *Global Society*, 35(1), 61–83. <https://doi.org/10.1080/13600826.2020.1828299>
- Manor, I., & Pamment, J. (2022). From Gagarin to Sputnik: The role of nostalgia in Russian public diplomacy. *Place Branding and Public Diplomacy*, 18, 44–48. <https://doi.org/10.1057/s41254-021-00233-3>
- Maschmeyer, L., Abrahams, A., Pomerantsev, P., & Yermolenko, V. (2023). Donetsk don't tell – 'hybrid war' in Ukraine and the limits of social media influence operations. *Journal of Information Technology & Politics*, 22, 49–64. <https://doi.org/10.1080/19331681.2023.2211969>

- McGlynn, J. (2018). Historical Framing of the Ukraine Crisis through the Great Patriotic War: Performativity, Cultural Consciousness and Shared Remembering. *Memory Studies*, 13(6), 1058–1080. <https://doi.org/10.1177/1750698018800740>
- Medinski & Torkunov 2023 = Мединский, В., & Торкунов, А. (2023). *История России. 1945 год – начало XXI века. 11 класс. Базовый уровень. Учебник*. ФГОС.
- Miskimmon, A., & O’Loughlin, B. (2017). Russia’s narratives of global order: Great power legacies in a polycentric world. *Politics and Governance*, 5(3), 111–120. <https://doi.org/10.17645/pag.v5i3.1017>
- Miskimmon, A., O’Loughlin, B., & Roselle, L. (2017). *Forging the world: Strategic narratives and international relations*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Monaci, S. (2017). Explaining the Islamic State’s Online Media Strategy: A Transmedia Approach. *International Journal of Communication*, 11, 2842–2860.
- Moral, P. (2023a). A tale of heroes and villains: Russia’s strategic narratives on Twitter during the COVID-19 pandemic. *Journal of Information Technology & Politics*, 21, 146–165. <https://doi.org/10.1080/19331681.2023.2182862>
- Moral, P. (2023b). Restoring reputation through digital diplomacy: The European Union’s strategic narratives on Twitter during the COVID-19 pandemic. *Communication & Society*, 36(2), 241–269.
- Mälksoo, L. (2015). *Russian Approaches to International Law*. Oxford: Oxford University Press.
- Mälksoo, M. (2009). The memory politics of becoming European. The East European subalterns and the collective memory of Europe. *European Journal of International Relations*, 15(4). <https://doi.org/10.1177/1354066109345049>
- O’Loughlin, B., Miskimmon, A., & Roselle, L. (2017). Strategic narratives: Methods and ethics. A. Miskimmon, B. O’Loughlin & L. Roselle (eds.), *Forging the World: Strategic Narratives and International Relations* (pp. 23–55). Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Parmelee, J. H., & Bichard, S. (2012). *Politics and the Twitter Revolution: How Tweets Influence the Relationship between Political Leaders and the Public*. Lanham: Lexington Books.
- Papageorgiou, M. M., & Vieira, A. (2021). A friend in need? The Sino-Russian relationship under the coronavirus crisis in twitter: A Russian perspective. *East Asia*, 38(3), 225–247. <https://doi.org/10.1007/s12140-021-09361-2>

- Poulsen, N. B., & Staun, J. M. (eds.) (2021). *Russia's military might: A portrait of its armed forces*. Copenhagen: Djøf Publishing.
- Putin, V. (2005, 25. aprill). Annual Address to the Federal Assembly of the Russian Federation. *Official Internet Resources of the President of Russia*. http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2005/04/25/2031_type70029ty-pe82912_87086.shtml (23.02.2024)
- Putin, V. (2021, 12. juuli). On the Historical Unity of Russians and Ukrainians. *Official Internet Resources of the President of Russia*. <http://en.kremlin.ru/events/president/news/66181> (23.02.2024)
- Putin, V. [@mfa_russia] (2022a, 24. veebruar). Ministry of Foreign Affairs of Russia. X (Twitter). https://x.com/mfa_russia/status/1496867272740114434
- Putin V. [@mfa_russia]. (2022b, 20. märts). Ministry of Foreign Affairs of Russia. X (Twitter). https://x.com/mfa_russia/status/1505540584580296707 (23.02.2024).
- Putin V. [@mfa_russia]. (2022c, 9. juuni). Ministry of Foreign Affairs of Russia. X (Twitter). https://x.com/mfa_russia/status/1534978070293139456 (23.02.2024).
- Putin, V. [@mfa_russia]. (2022d, 30. juuni). Ministry of Foreign Affairs of Russia. X (Twitter). <https://x.com/i/web/status/1542554733449285635> (23.02.2024).
- Putin, V. [@mfa_russia]. (2022e, 17. august). Ministry of Foreign Affairs of Russia. X (Twitter). https://x.com/mfa_russia/status/1559687813079113728
- Putin V. [@mfa_russia]. (2022 f, 21. september). Ministry of Foreign Affairs of Russia. X (Twitter). https://x.com/mfa_russia/status/1572520292857282561 (23.02.2024).
- Putin V. [@mfa_russia]. (2022g, 7. oktoober). Ministry of Foreign Affairs of Russia. X (Twitter). https://x.com/mfa_russia/status/1578292471536455680 (23.02.2024).
- Ramsay, G., & Robertshaw, S. (2019). *Weaponising news RT, Sputnik and targeted disinformation*. King's College London Centre for the Study of Media, Communication & Power. <https://www.kcl.ac.uk/policy-institute/assets/weaponising-news.pdf> (17.05.2024)
- Reyes, A. (2011). Strategies of legitimization in political discourse: From words to actions. *Discourse & Society*, 22(6), 781–807. <https://doi.org/10.1177/09579265114199>
- Roselle, L., Miskimmon, A., & O'Loughlin, B. (2014). Strategic Narrative: A New Means to Understand Soft Power. *Media, War and Conflict*, 7(1), 70–84. <https://doi.org/10.1177/17506352135166>

- Ross, A. S., & Rivers, D. J. (2017). Digital cultures of political participation: Internet memes and the discursive delegitimization of the 2016 US Presidential candidates. *Discourse, Context & Media*, 16, 1–11. <https://doi.org/10.1016/j.dcm.2017.01.001>
- Siddi, M. (2017). The Ukraine crisis and European memory politics of the Second World War, *European Politics and Society*, 18(4), 465–479. <https://doi.org/10.1080/23745118.2016.1261435>
- Simonsen, S. (2019). Discursive legitimization strategies: The evolving legitimation of war in Israeli public diplomacy. *Discourse & Society*, 30(5), 503–520. doi.org/10.1177/0957926519855786
- Sguazzini, M., & Mazziotti di Celso, M. (2024). Unveiling military strategic narratives on social media: A civil–military relations perspective, *European Security*, 34, 294–323. <https://doi.org/10.1080/09662839.2024.2418844>
- Stackelberg, P., & Jones, R. (2014). Tales of our tomorrows: Transmedia storytelling and communicating about the future. *Journal of Futures Studies*, 18(3), 57–76.
- Stone, D. (2014). *Goodbye to All That? The Story of Europe since 1945*. Oxford: Oxford University Press.
- Szostek, J. (2016). Defence and Promotion of Desired State Identity in Russia's Strategic Narrative. *Geopolitics*, 22(3), 571–593. <https://doi.org/10.1080/14650045.2016.1214910>
- Szostek, J. (2017). The power and limits of Russia's strategic narrative in Ukraine: The role of linkage. *Perspectives on Politics*, 15(2), 379–395. <https://doi.org/10.1017/S153759271700007X>
- Tseplyaev 2020 = Цепляев, В. (2020, 10. juuni). Кукловодство к действию. Николай Патрушев – о методах «цветных революций». *Argumentõ i Faktõ*. https://aif.ru/society/safety/kuklovodstvo_k_deystviyu_nikolay_patrushev_o_metodah_cvetnyh_revoljuciy (21.04.2024)
- Zahharova, M. [@mfa_russia]. (2022, 28. märts). Ministry of Foreign Affairs of Russia. X (Twitter). https://x.com/mfa_russia/status/1508464329988976642
- Zakem, V., Saunders, P., Hasimova, U., & Hammerberg, K. P. (2018, 1. august). *Mapping Russian Media Network: Media's Role in Russian Foreign Policy and Decision-making*. Report. Washington, D.C.: The Center for Naval Analyses. <https://www.cna.org/analyses/2018/01/mapping-russian-media-network> (21.04.2024)

- Zavershinskaia, P. (2024). State's Legitimation of Violence through Strategic Narration: How the Kremlin Justified the Russian Invasion of Ukraine. *The International Spectator*, 59(2), 18–36. <https://doi.org/10.1080/03932729.2024.2327492>
- Zhabotyńska, S., & Velivchenko, V. (2019). New media and strategic narratives: The Dutch referendum on Ukraine – EU Association Agreement in Ukrainian and Russian Internet blogs. *European Security*, 28(3), 360–381.
- Thompson, J., & Graham, T. (2022, 15. märts). Russian Government Accounts Are Using a Twitter Loophole to Spread Disinformation. *The Conversation*. <http://theconversation.com/russian-government-accounts-are-using-a-twitter-loophole-to-spread-disinformation-178001> (21.04.2024)
- Tolz, V. (2001). *Russia*. London: Arnold.
- Tolz, V., & Hutchings, S. (2023). Truth with a Z: Disinformation, war in Ukraine, and Russia's contradictory discourse of imperial identity. *Post-Soviet Affairs*, 39(5), 347–365. <https://doi.org/10.1080/1060586X.2023.2202581>
- van Herpen, M. H. (2015). *Putin's Propaganda Machine*. Lanham: The Rowman & Littlefield Publishing Group.
- van Leeuwen, T. (2007). Legitimation in discourse and communication. *Discourse & Communication*, 1(1), 91–112. <https://doi.org/10.1177/17504813070719>
- Vázquez Liñán, M. (2010). History as a propaganda tool in Putin's Russia. *Communist and Post-Communist Studies*, 43(2), 167–178. <https://doi.org/10.1016/j.postcomstud.2010.03.001>
- Ventsel, A. (2024). Semiotic approach of strategic narrative: The news discourse of Russia's coronavirus aid to Italy. *Semiotica*, 256, 71–101. <https://doi.org/10.1515/sem-2022-0020>
- Ventsel, A., Hansson, S., Madisson, M-L., & Sazonov, V. (2021). Discourse of fear in strategic narratives: The case of Russia's Zapad war games. *Media, War & Conflict*, 14(1), 21–39. <https://doi.org/10.1177/1750635219856>
- Ventsel, A., Hansson, S., Rickberg, M., & Madisson, M-L. (2024). Building resilience against hostile information influence activities: How a new media literacy learning platform was developed for the Estonian defense forces. *Armed Forces & Society*, 50(4), 1021–1041. <https://doi.org/10.1177/0095327X231163265>
- Ventsel, A., Madisson, M-L., & Lotman, M. (2023). *Varjatud märgid ja salaühingud. Vandenõuteooriate tähendusmaailm*. Vaba akadeemia raamatukogu. Tallinn: Postimees Kirjastus.

- Wagnsson, C., & Lundström, M. (2022). Ringing true? The persuasiveness of Russian strategic narratives. *Media, War & Conflict*, 16(1). <https://doi.org/10.1177/17506352221101273>
- Wahlstrom, A., Revelli, A., Riddell, S., Mainor, D., & Serabian, R. (2022). *The IO offensive: Information operations surrounding the Russian invasion of Ukraine*. Mandiant.com. Threat Intelligence. <https://www.mandiant.com/resources/information-operations-surrounding-ukraine> (21.04.2024)
- Yablokov, I. (2015). Conspiracy theories as a Russian public diplomacy tool: The case of Russia Today (RT). *Politics*, 35(3–4), 301–315. <https://doi.org/10.1111/1467-9256.12097>
- Yablokov, I. (2018). *Fortress Russia: Conspiracy Theories in the Post-Soviet World*. Cambridge: Polity.
- Указ об утверждении Концепции внешней политики Российской Федерации. (2023). <http://kremlin.ru/events/president/news/70811> (15.03.2024)

ANDREAS VENTSEL, PhD

Tartu Ülikooli semiootika instituudi poliitika- ja sotsiosemiootika professor

MARI-LIIS MADISSON, PhD

Tartu Ülikooli semiootika instituudi semiootika kaasprofessor

STEN HANSSON, PhD

Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituudi kommunikatsiooniuuringute kaasprofessor